

УДК 336.225:004(477)

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V53(2025)-43

Юрчишена Л. В., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-5904-0758

e-mail: l.yurchishena@donnu.edu.ua

Криворучко А. С., магістрантка, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, Україна

ORCID: 0009-0003-5082-3160

e-mail: kryvoruchko_a@donnu.edu.ua

Вплив цифровізації на детінізацію економіки та податкове адміністрування в Україні

Анотація. У статті досліджено вплив цифровізації податкового адміністрування на підвищення фінансової ефективності в Україні та зменшення тіньової економіки. Визначено основні причини існування тіньового сектору та його негативний вплив на розвиток національної економіки. Особливу увагу приділено цифровим інструментам у податковій сфері, зокрема впровадженню Електронного кабінету платника податків як ключового інструменту взаємодії між бізнесом і фінансовим органом. На основі результатів регресійного аналізу встановлено статистично значущий зв'язок між зростанням кількості користувачів електронних сервісів та обсягом податкових надходжень. Обґрунтовано, що цифрова трансформація податкового адміністрування сприяє підвищенню прозорості та ефективності податкової системи, легалізації бізнес-процесів і зміцненню фінансової стабільності держави, а також є важливим кроком на шляху інтеграції України до європейського економічного простору. Наукова новизна роботи полягає у розробленні концепції удосконалення цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні, спрямованої на підвищення ефективності податкової політики, зміцнення податкової безпеки та адаптацію фінансової системи до європейських стандартів. Реалізація запропонованої концепції сприятиме підвищенню прозорості, оптимізації комунікацій між платниками та державою, а також формуванню сучасної моделі податкового адміністрування, здатної забезпечити сталий економічний розвиток України.

Ключові слова: концепція удосконалення цифрової трансформації податкового адміністрування; тіньова економіка; електронні сервіси; податкові надходження; електронний кабінет платника податків; цифрові технології.

Yurchishena Liudmyla, Doctor of Economics, Associate Professor, The Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Kryvoruchko Anastasiya, Master's Student, Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

The role of digitalization in reducing the shadow economy and optimizing tax administration in Ukraine

Abstract. Introduction. This article examines how digitalization in tax administration can enhance fiscal efficiency and reduce the shadow economy in Ukraine. The study identifies the main reasons for the existence of the shadow sector and examines its negative effects on the development of the national economy. It pays special attention to the implementation of digital tools in the tax sphere, particularly the introduction of the Electronic Taxpayer Cabinet, which is a key instrument for interaction between businesses and fiscal authorities. The research emphasizes the role of digitalization in promoting transparency, accountability, and efficiency within the tax system.

Purpose. The study's main objective is to analyze how digitalizing tax administration increases tax revenues, legalizes business processes, and strengthens the state's financial stability. Additionally, the study aims to develop a concept for improving digital tax administration in Ukraine, aligning it with European standards and ensuring an effective, secure fiscal policy framework.

Results. A statistically significant relationship was established between the growth in the number of users of electronic tax services and the increase in tax revenues based on regression analysis. The study shows that digitalization makes tax collection more transparent and efficient, reduces opportunities for informal economic activities, and improves communication between taxpayers and fiscal authorities. Furthermore, the findings show that adopting digital tools modernizes tax administration, standardizes fiscal procedures, and enhances business compliance.

Conclusions. The study concludes that the digital transformation of tax administration in Ukraine is a crucial step toward building a modern, effective, and transparent tax system. The proposed concept for improving digital tax administration emphasizes optimizing interactions between taxpayers and the state, strengthening fiscal security, and adapting the national tax system to European best practices. Implementing this concept will contribute to sustainable economic development, increased fiscal efficiency, and Ukraine's integration into the European economic space. The scientific novelty of this study lies in

¹Стаття надійшла до редакції: 24.10.2025

Received: 24 October 2025

formulating a concept that combines policy, technology, and governance measures to enhance the effectiveness and security of tax administration, while also fostering economic transparency and modernization.

Keywords: concept of improving the digital transformation of tax administration; shadow economy; electronic services; tax revenues; electronic taxpayer's office; digital technologies.

JEL Classification: H26; H21; O23; O33.

Постановка проблеми. У сучасних умовах податки залишаються ключовим інструментом макроекономічного регулювання, що впливає як на інтереси держави, так і населення. Одним із головних викликів є необхідність спрощення системи податкового адміністрування задля стабільного наповнення бюджету, особливо в теперішніх умовах економічної та політичної нестабільності, коли більшість витрат покривається за рахунок податків. Досягнення цілей податкової політики можливе лише за умови ефективної роботи механізму податкового адміністрування. У цьому контексті цифровізація відіграє провідну роль, сприяючи автоматизації процесів, підвищенню прозорості, зниженню рівня тінізації економіки та зміцненню довіри до податкової системи через впровадження сучасних електронних сервісів і технологій.

Варто відзначити, що цифровізація податкового адміністрування є пріоритетним напрямом діяльності Державної податкової служби України. Зокрема, однією зі стратегічних цілей діяльності ДПС на 2025–2030 роки, відповідно до Наказу ДПС від 21.02.2025 № 150 «Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2025–2030 роки» [1], визначено створення та впровадження сучасних цифрових рішень у сфері податкового адміністрування. Цей напрям також узгоджується з основними стратегічними цілями Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р, що підкреслює системний характер державного курсу на цифрову трансформацію фіскальної сфери.

Тож, зважаючи на вищевикладене, актуальним наразі є дослідження процесів цифровізації податкового адміністрування, зокрема, в контексті детінізації економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми та тенденції розвитку цифровізації податкового адміністрування в Україні досліджували такі вітчизняні науковці, як О. М. Вінник [2], М. Хмиз, С. Петков, З. Милянник [3], О. Чудак [4], А. Цюцяк, І. Цюцяк, В. Цюцяк [5], А. С. Колісник [6], С. М. Ганзюк, Є. О. Буднік [7], Ю. А. Опанасюк та О. В. Гончарова [8]. Окремо значну увагу дослідженням тіньової економіки та розроблення заходів із детінізації приділяли такі вітчизняні вчені, як Г. Т. П'ятницька, І. В. Федюлова [15], Р. Р. Августин [16], С. Войцехівська [17] та ін. Проте, комплексний аналіз тенденцій і перспектив цифрової трансформації як інструменту зменшення тіньового сектору економіки залишається недостатньо дослідженим.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є оцінка впливу цифровізації як інструменту боротьби з тіньовою економікою, аналіз сучасного стану цифрових трансформацій у сфері податкового адміністрування в Україні, визначення ключових проблем і перспектив цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податки є економічним фундаментом функціонування держави і найважливішою формою регулювання ринкових відносин. В умовах сучасного розвитку економіки України податки є основним важелем макроекономічного регулювання, що впливають не тільки на інтереси держави, але й платників. Наразі одне з головних завдань, що постають перед державою у сфері економіки – це максимальне спрощення структури податкового адміністрування для забезпечення стабільності податкових надходжень до бюджету.

Досягнення мети та завдань податкової політики можливе лише за умови ефективної реалізації механізму податкового адміністрування. Податкове адміністрування спрямоване на забезпечення держави стійкими та надійними податковими надходженнями, створивши таким чином умови для виконання державою покладених на неї функцій шляхом фінансування створення відповідних суспільних благ.

Разом із тим, існування тіньової економічної діяльності є серйозною проблемою для державного регулювання, оскільки знижує фіскальний потенціал, нівелює всі напрацювання державного сектору, викривлює показники розвитку та ускладнює будь-які аналітичні висновки щодо стану економічної системи, гальмує процеси державотворення в країні, є однією з найбільших перешкод на шляху розвитку конкурентоспроможності нашої країни та підвищення рівня соціального життя, інтеграції до Європейського Союзу.

Дослідження виділяють основні фактори [9] існування тіньового сектору економіки:

- соціально-економічні: низький рівень доходів, високе безробіття, соціальна нерівність, недосконалість податкової системи, загальний економічний спад;
- політичні: неефективне державне регулювання, політична нестабільність, корупція;
- правові: недоліки судової системи, прогалини в законодавстві.

Ці фактори створюють передумови для ухилення від сплати податків і поширення нелегальної діяльності, що підкреслює необхідність спрощення адміністрування та впровадження цифрових рішень.

Надмірний податковий тягар стимулює розширення масштабів тіньової економіки, що є характерним явищем для трансформаційних економік і особливо загострюється в умовах української реальності.

Динаміка показників рівня бюджетного податкового навантаження та рівня тіньової

економіки підтверджує цей зв'язок: зменшення податкового навантаження призводить до скорочення обсягів «тіньових» операцій, тоді як його зростання спонукає бізнес до ухилення від оподаткування, що відслідковуємо на рис. 1.

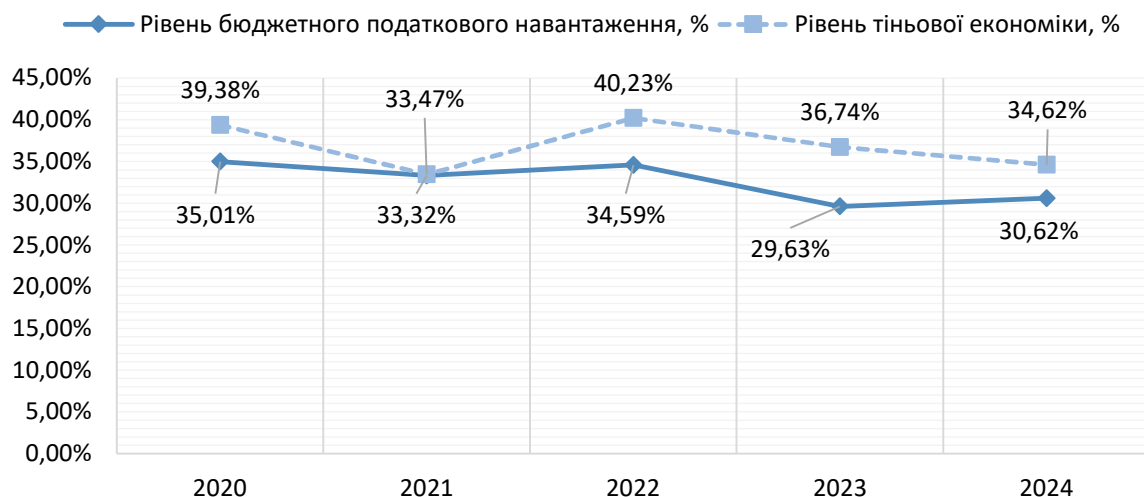

Рисунок 1 - Рівні бюджетного податкового навантаження та тіньової економіки за 2020–2024 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних [10, 11]

Водночас, враховуючи критичну важливість стабільних податкових надходжень до державного бюджету, особливо в часи війни, коли більшість військових потреб країни закриваються за рахунок податків, доцільним є спрощення податкового адміністрування задля збільшення податкових надходжень, зменшення нелегальної, прихованої та неформальної діяльності, зокрема завдяки цифровізації.

Цифровізація економіки є глобальною тенденцією, що сприяє прозорості, ефективності бізнес-процесів та економічному зростанню. В Україні, попри виклики війни та обмежені ресурси, спостерігається значний прогрес у цьому напрямі. За рейтингом Online Services Index (дослідження E-Government Development Index ООН), Україна посідає 5-те місце у світі за рівнем розвитку цифрових державних послуг. Це підтверджується щорічними звітами Міністерства цифрової трансформації України про результати цифрової трансформації в регіонах, які фіксують розширення доступу до електронних сервісів і зростання рівня цифрової готовності регіонів.

Відповідно до Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами до 2030 року, а також Національної стратегії доходів до 2030 року, пріоритетом державної політики визначено цифрову трансформацію податкової системи. Її впровадження сприяє підвищенню прозорості,

зменшенню рівня тінізації економіки та зміцненню фінансової стабільності держави.

Цифрова трансформація податкового адміністрування в Україні виступає одним із провідних напрямів реформування, що спрямований на спрощення та оптимізацію процесів справляння податків і зборів, удосконалення податкової системи, підвищення її прозорості, а також посилення заходів щодо запобігання ухиленню від сплати податків і протидії тіньовій економіці. Важливими елементами цього процесу є впровадження електронних сервісів, автоматизація податкових процесів та інтеграція новітніх цифрових технологій у систему податкового адміністрування.

Таким чином, цифровізація відкриває нові можливості для управління податками. Задля підвищення якості й ефективності збору та управління податками впроваджуються нові цифрові рішення, що дозволяє досягти низки стратегічних цілей, завдяки таким перевагам автоматизації процесів податкового адміністрування:

- забезпечення відповідності податкової системи України стандартам ЄС;
- спрощення та доступність податкових сервісів для платників податків;
- зниження витрат на податкове адміністрування;
- зменшення адміністративного навантаження та адміністративних бар'єрів (зменшення витрати часу

та праці на подання та сплату податків та інші заходи податкового контролю);

- автоматизація процесів податкового контролю та забезпечення обробки великих масивів даних;

- запобігання ухиленню від сплати податків і сприяння економічній стабільності через запровадження системи управління податковими ризиками;

- підвищення ефективності та прозорості роботи ДПС шляхом автоматизації аналізу ризиків, пов'язаних із великими обсягами даних у трансфертному ціноутворенні.

Впровадження сучасних цифрових технологій у податкову сферу України відкриває достатньо багато перспектив для підвищення ефективності державного управління. Своєю чергою, основними очікуваними

результатами є збільшення податкових надходжень, скорочення частки тіньової економіки та оптимізація бюджетного процесу.

Взаємодія платників податків із державними органами, включаючи Державну податкову службу України, через електронне середовище забезпечує якісно новий рівень обслуговування та можливість дистанційної комунікації, дає бізнесу змогу оперативно, якісно й у встановлені терміни виконувати свої податкові зобов'язання, подавати будь-яку звітність і комфортно взаємодіяти з контролюючими органами у віддаленому форматі. Електронні сервіси, доступні на офіційному веб-сайті ДПС України, спрощують ці процеси, забезпечуючи зручність і ефективність для платників податків. У табл. 1 наведена їх коротка характеристика.

Таблиця 1 Характеристика електронних сервісів Державної податкової служби України

Е-сервіс	Коротка характеристика
Електронна звітність	Програмне забезпечення для формування звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів.
Електронний кабінет платника	Інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує платниками податків та державними органами прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді.
Електронний сервіс «Дія»	У розділі «Адміністрування та сплата податків» доступні такі послуги: 1. Податкові послуги: реєстрація платника єдиного податку, ПДВ, витяги з реєстрів (єдиний податок, ПДВ, неприбуткові організації), довідки про доходи, податки, статус резидента, внесення змін до реєстрів. 2. Фінансові послуги: реєстрація РРО, книг обліку, розрахункових книжок, довідка про відсутність заборгованості.
Загально-доступний інформаційно-довідковий ресурс	Інформаційний ресурс, який надає змогу одночасного використання як платниками, так і працівниками структурних підрозділів ДПС з метою сприяння отримання уніфікованих відповідей у будь-який час та зручний спосіб.
Інтерактивна податкова карта України	Призначена для надання актуальної податкової інформації щодо агрегованих показників у частині сплачених сум податкових платежів, нарахованих податкових зобов'язань, сум податкового боргу, надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах.
Інформація з реєстрів	Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій; Дані реєстру платників ПДВ; Пошук фіскального чека; Пошук марки акцизного податку.
Калькулятор податку на майно	Інструмент, за допомогою якого можна обчислити суми податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, а також плати за землю з фізичних осіб
Контакт-центру Податкової у Viber	Ви маєте можливість отримати інформаційно-довідкові послуги в режимі online зателефонувавши до Контакт-центру
Мобільний застосунок «Моя податкова»	Простий і зручний інструмент для отримання електронних сервісів податкової служби громадянами, а також сплати податків з використанням запропонованих платіжних систем. Частина сервісів застосунку доступні без ідентифікації: перевірка чека, пошук акцизної марки, дані з реєстру платників ПДВ, єдиного податку. Інші сервіси доступні після ідентифікації будь-яким файловим КЕП або хмарним КЕП– ДіяПідпис, SmartID від Приватбанку та інші.
Податковий календар	Календар, в якому можна відслідкувати останні дні подання податкової декларації чи сплати за певний податок, збір чи платіж
РРО	Програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для виконання платіжних операцій.
СЕА ПДВ та СЕАРП	Система електронного адміністрування ПДВ та система електронного адміністрування реалізації пального – забезпечують контроль за нарахуванням та сплатою податку на додану вартість.
Сервіс «Пульт»	Призначений для прийняття звернень платників податків щодо неправомірних дій або бездіяльності працівників податкової служби, а також про можливі корупційні дії з їхнього боку.
Чат-бот «InfoTAX» (Telegram/Viber)	Через месенджери Telegram та Viber є можливість отримувати актуальну інформацію про себе, попередньо зареєструвавшись: стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, результати обробки документів, а також має нагадування про необхідність подання звітності та сплати податків.

Джерело: побудовано авторами на основі [5, 7]

Завдяки автоматизації, прозорості та посиленому контролю електронні сервіси сприяють формуванню справедливого економічного середовища, підвищуючи довіру до держави та стимулюючи легальну підприємницьку діяльність.

У рамках дослідження впливу цифровізації на скорочення тіньового сектору економіки доцільним є також аналіз рівня задоволеності платників податків чинною системою податкового адміністрування.

Такий підхід дозволяє краще зрозуміти, наскільки ефективно функціонує податкова система в очах громадян та бізнесу, і визначити чинники, що впливають на їхню готовність дотримуватися податкового законодавства. Одним із релевантних джерел для цього є дослідження витрат платників податків на дотримання податкового законодавства (податковий комплаєнс) в Україні (TCCS) [13], яке фокусується на практичному досвіді платників при

поданні звітності та сплаті податків. У межах цього дослідження оцінювалися витрати, пов'язані з виконанням адміністративних вимог Державної податкової служби, включно з веденням обліку, комунікацією з податковими органами та процедурою оскарження рішень. Методологічною основою виступила стандартизована методика Світового банку [14], що дозволяє здійснити об'єктивне вимірювання рівня податкового комплаєнсу, для цього було опитано 3 169 респондентів. Отримані результати формують аналітичну базу для подальшої оцінки ефективності цифрових трансформацій, оскільки підвищення прозорості та зменшення адміністративного навантаження завдяки цифровізації сприятиме зростанню довіри до податкових органів, а отже можемо припустити, і зменшенню тіньового сектору економіки. Таке припущення ґрунтоване, зокрема, на тому, що згідно з дослідженням до сфер, які потребують покращення

з точки зору податкового адміністрування, респонденти віднесли: вдосконалення Електронного кабінету платників податків шляхом надання можливості надсилати автоматизовані повідомлення; покращення інтеграції податкової звітності з комерційними інструментами управління бізнесом; поліпшення адміністративної підтримки з боку ДПС та інше.

Тож важливим є оцінка цифровізації через сприйняття користувачами якості надання електронних податкових послуг, оскільки це відображає, наскільки цифрові інструменти відповідають очікуванням і потребам платників податків.

На рис. 2 представлено, як платники оцінюють якість обслуговування з боку податкової служби в умовах активного впровадження електронних сервісів.

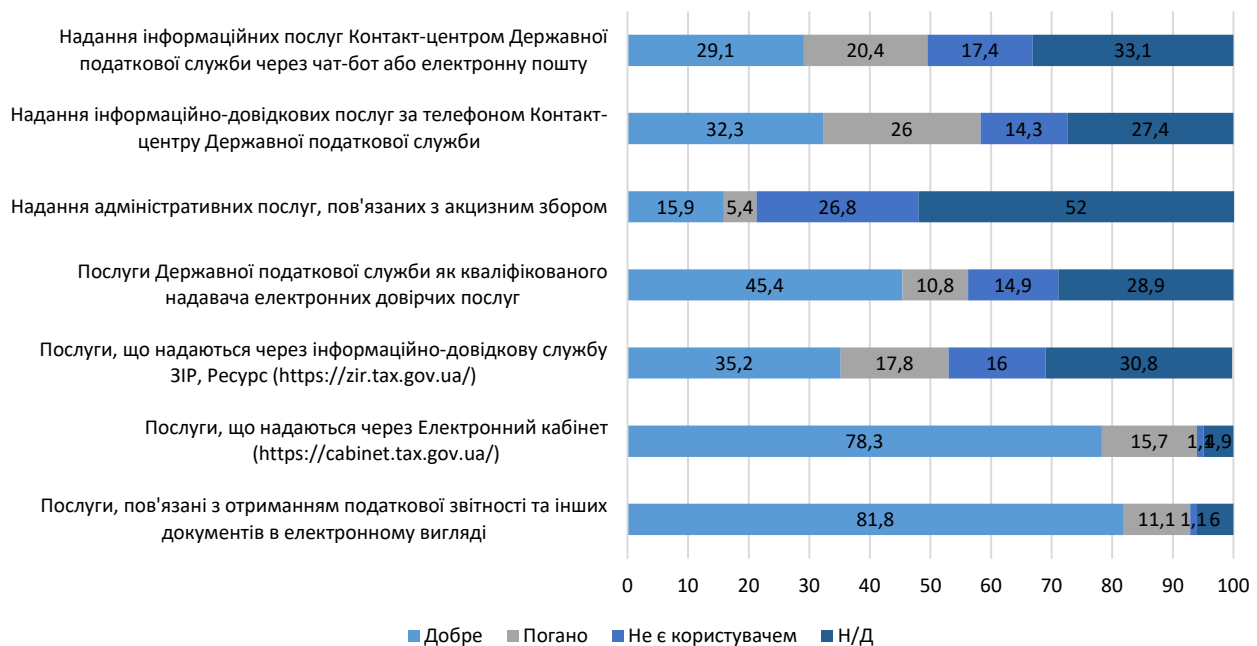

Рисунок 2 - Оцінка якості надання послуг податковими органами та їх клієнтоорієнтованості

Джерело: розроблено авторами на основі [12]

Як свідчать дані рис. 2, бізнес загалом позитивно оцінює цифрові сервіси, що надаються податковими органами в Україні. Найвищу підтримку отримала електронна подача податкової звітності, яку 81,8 % респондентів оцінили як «добру», тоді як лише 11,1 % залишилися незадоволеними. Також високий рівень довіри спостерігається до Електронного кабінету платника податків – 78,3 % користувачів дали йому позитивну оцінку, хоча 15,7 % вважають, що він потребує вдосконалення. Водночас інші сервіси податкової отримали менш однозначні відгуки. Наприклад, загальнодоступний інформаційно-

довідковий ресурс позитивно оцінили лише 35,2 % підприємств, тоді як майже половина респондентів або не знали про нього, або не змогли визначити свою думку. Подібна ситуація спостерігається щодо електронних довірчих послуг (45,4 % позитивних оцінок) та контакт-центру (32,3 %), для яких характерна значна частка респондентів, що утримались від оцінки або не користувалися цими сервісами. Чат-бот та електронна пошта кол-центру виявилися найменш затребуваними – понад половина респондентів не використовували ці інструменти або не мали про них сформованої думки.

Одним із ключових інструментів цифровізації податкового адміністрування є Електронний кабінет платника податків, створений у 2013 році та суттєво модернізований у подальші роки. За даними ТССС, він залишається основним каналом взаємодії платників податків із контролюючими органами та забезпечує доступ до податкової інформації, подання звітності, листування й отримання адміністративних послуг в онлайн-режимі. Його розвиток сприяє підвищенню прозорості, зручності та ефективності адміністрування податків, що є важливим елементом цифрової трансформації ДПС України. Згідно з опитуванням, 78,8% респондентів покладалися саме на нього як на головне джерело інформації, такий високий показник свідчить про глибоку інтеграцію цифрових сервісів у податкову сферу та зростаючу довіру платників до онлайн-інструментів. Крім того, 74,6% підприємств повідомили, що подають податкову та фінансову звітність в електронному вигляді саме через цей сервіс, що додатково підтверджує його ключову роль у процесі адміністрування податків. Особливо активно ним користуються мікропідприємства (84 %), тоді як

серед підприємств, які мають до 50 працівників, показник становить 63,4 відсотків. Це демонструє, що цифрові інструменти є більш привабливими для малого бізнесу завдяки зручності та економії часу, а також, може свідчити про недосконалість таких електронних сервісів у роботі з великими наборами даних саме великих підприємств.

Для підтвердження гіпотези щодо позитивного впливу цифровізації на податкові надходження нами проведено кількісне дослідження за допомогою регресійного аналізу. Як індикатор цифрової трансформації використано кількість користувачів Електронного кабінету платників податків.

Для оцінки взаємозв'язку між рівнем цифровізації адміністрування та зростанням податкових надходжень застосовано лінійний регресійний аналіз (табл. 2, 3 та 4). Модель побудована за такими даними:

Y – податкові надходження, млрд грн;

X – кількість користувачів електронного кабінету (тис. осіб).

Таблиця 2 Показники кореляційно регресійного аналізу

Роки	Y	X
2020	1336,687	2600
2021	1453,804	3500
2022	1343,225	4000
2023	1638,085	4600
2024	2088,284	5300

Джерело: складено авторами

Таблиця 3 Регресійна статистика

Множинний R	0,850081
R-квадрат	0,722637
Нормований R-квадрат	0,630183
Стандартна похибка	190,5182
Спостереження	5

Джерело: складено авторами за допомогою Excel

Регресійна модель демонструє високу пояснювальну здатність, пояснюючи 72,3 % варіації залежної змінної ($R^2 = 0,7226$), що вказує на сильний зв'язок між кількістю користувачів електронного кабінету та обсягом податкових надходжень. Дисперсійний аналіз (ANOVA) підтвердив статистичну

значущість моделі ($F = 7,81$, $p = 0,025$). Оскільки р-значення (0,025) є меншим за рівень значущості ($\alpha = 0,06$), модель є кращою за випадковий прогноз, а змінна «кількість користувачів електронного кабінету» має ненульовий вплив на «податкові надходження».

Таблиця 4 Результати дисперсійного аналізу

Показники	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення	Нижні 95 %	Верхні 95 %
У-перетин	539,76	378,9	1,4	0,25	-666,2	1745,7
X (кількість користувачів ЕК)	0,26	0,09	2,8	0,07	-0,04	0,55

Джерело: складено авторами

Отримана модель має такий вигляд:

$$Y = 539,76 + 0,26X \quad (1)$$

Константа моделі вказує, що за гіпотетичної відсутності користувачів електронного кабінету, прогнозовані надходження становили б 539,76 млрд

гривень. Аналіз коефіцієнту показує прямий позитивний зв'язок між змінними: збільшення кількості користувачів електронного кабінету на 1 тисячу осіб асоціюється зі зростанням податкових надходжень на 0,26 млрд гривень. Цей результат своєю чергою є економічно обґрунтованим, оскільки цифровізація спрощує адміністрування податків і сприяє легалізації бізнес-процесів.

Регресійний аналіз показав, що кількість користувачів електронного кабінету має значний вплив на податкові надходження, пояснюючи 72,3 % їхньої варіації, що демонструє високий рівень взаємозв'язку між цифровізацією адміністрування та ефективністю збору податків. Статистична значущість моделі ($p = 0,025$) підкреслює, що зростання використання цифрових інструментів у податковому адмініструванні істотно впливає на податкові надходження. Таким чином, отримані результати підтверджують вплив цифрової трансформації податкового адміністрування як ефективного

інструменту підвищення результативності податкової системи. Впровадження та активне використання електронного кабінету платника податків сприяє оптимізації процесів адміністрування, зменшенню тінізації економіки та забезпечує стійке зростання податкових надходжень, що має стратегічне значення для фінансової стабільності нашої держави.

В результаті проведеного дослідження розроблено концепцію удосконалення цифровізації податкового адміністрування (рис. 3). Основною ціллю запропонованої концепції є поглиблення цифрових трансформацій у сфері податкового адміністрування. Реалізація цієї мети має забезпечити підвищення прозорості податкових процесів, зменшення податкового навантаження та впливу людського чинника та, своєю чергою, зміцнення довіри до фіскальних органів, що в перспективі сприятиме створенню ефективного механізму детінізації економіки в Україні.

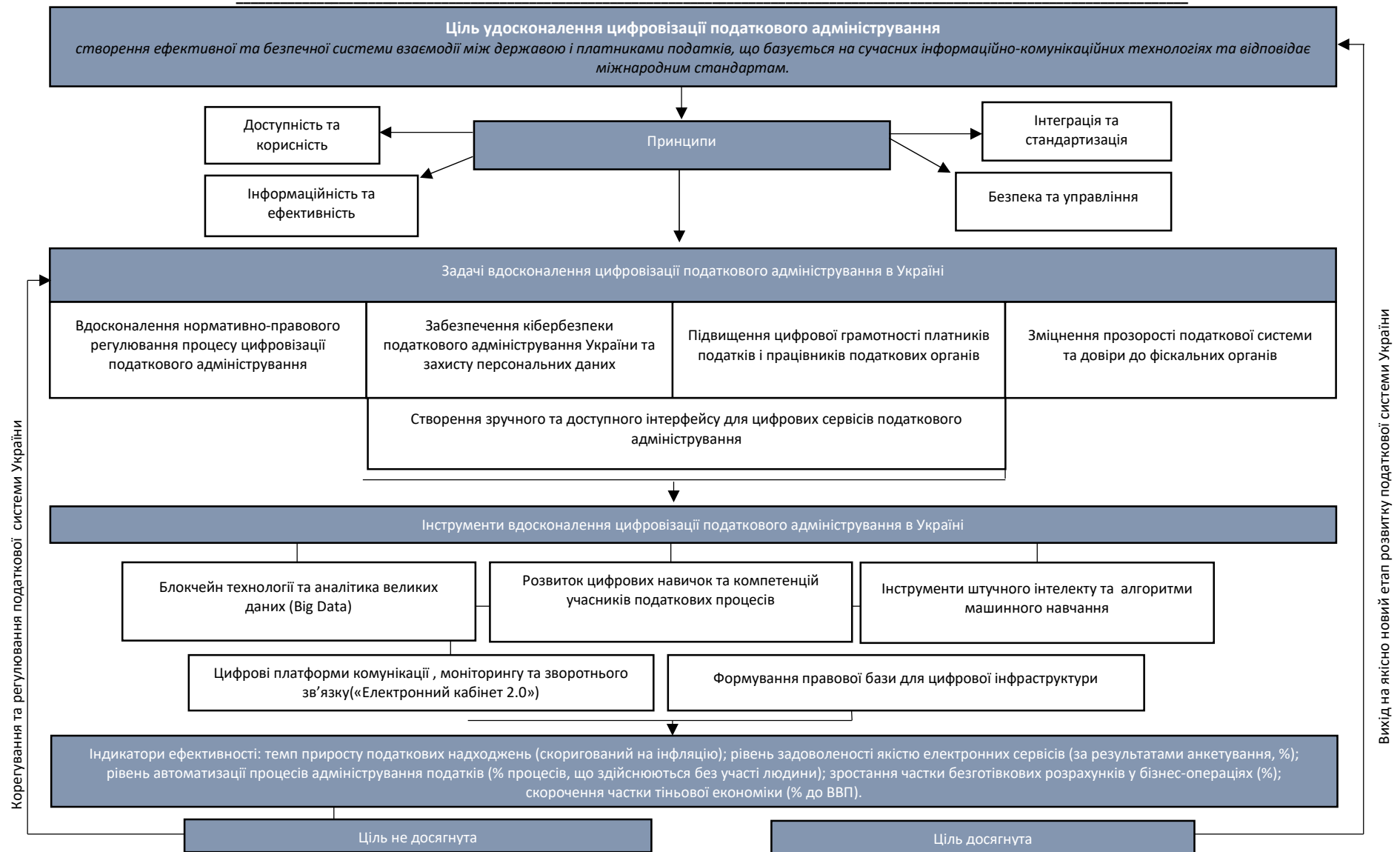

Рисунок 3 - Концепція удосконалення цифровізації податкового адміністрування

Джерело: розроблено авторами на основі [12]

Задачі, які стоять у межах даної концепції удосконалення цифровізації податкового адміністрування, наступні:

- Вдосконалення нормативно-правового регулювання процесу цифровізації податкового адміністрування.
- Забезпечення кібербезпеки податкового адміністрування України та захисту персональних даних.
- Підвищення цифрової грамотності платників податків і працівників податкових органів.
- Підвищення прозорості податкової системи та довіри до фіскальних органів.
- Створення зручного та доступного інтерфейсу для цифрових сервісів податкового адміністрування.

Реалізація даної концепції передбачатиме позитивний вплив на подальший розвиток правового регулювання в цій сфері, сприятиме системному розвитку цифрових навичок та компетентностей як у платників податків, так і у працівників податкових органів.

Такий підхід сприятиме зростанню довіри до фіскальних органів, оскільки прозорість і зручність зроблять податкові процеси більш відкритими та зрозумілими для громадян і бізнесу. Як наслідок, це мотивуватиме підприємців виходити з тіні, легалізувати свою діяльність і сумлінно виконувати податкові зобов'язання. У довгостроковій перспективі це призведе до стабільного зростання податкових надходжень до державного бюджету. Таким чином, концепція не лише покращить власне адміністрування податків, а й матиме комплексний позитивний ефект на економіку країни загалом.

Висновки. Здійснений аналіз процесів цифрової трансформації у сфері податкового адміністрування в Україні засвідчує, що впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є ключовим чинником підвищення ефективності податкової системи, забезпечення прозорості фіскальних процесів та зменшення масштабів тіньової економіки. Використання електронних сервісів, автоматизованих систем обробки даних та аналітичних інструментів сприяє формуванню довіри між державою і платниками податків, спрощенню процедур звітності та підвищенню рівня добровільної сплати податків. Розроблена концепція удосконалення цифрової трансформації податкового адміністрування спрямована на підвищення якості надання податкових послуг, оптимізацію комунікацій між податковими органами та платниками, а також на зміцнення податкової безпеки держави. Її реалізація відповідно до міжнародних стандартів і найкращих практик сприятиме подальшій детінізації економіки, зростанню бюджетних надходжень і підвищенню довіри до податкової системи України.

Подальші напрями дослідження доцільно зосередити на аналізі ризиків та викликів, пов'язаних із впровадженням інноваційних технологій у податкову сферу, зокрема штучного інтелекту, блокчейну та великих даних. Важливим є також дослідження правових та організаційних аспектів цифровізації податкового адміністрування, включаючи адаптацію законодавчої бази для забезпечення кібербезпеки, захисту персональних даних та підвищення цифрової грамотності платників податків.

Література:

1. Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2025 – 2030 роки: Наказ ДПС від 21.02.2025 № 150; станом на 30 верес. 2025 р. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79393.html>
2. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, 2018. 224 с. DOI: <https://doi.org/10.32849/978-617-7087-72-3>
3. Хмиз М., Петков С., Милян С. та ін. Цифровізація податкової системи та податкове регулювання як інструмент боротьби з тіньовою економікою. *Path of Science*. 2023. Vol. 9, No. 9. С. 1008–1014. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.96-13>
4. Чудак О. Вплив цифровізації на адміністрування податків і зборів в Україні. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 71–77. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-9](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-9)
5. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. №4 (83). С. 48–55. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048
6. Колісник А. С. Застосування сучасних цифрових технологій у сфері оподаткування: іноземний досвід та перспективи для України. *Право та інновації*. 2023. №3 (43). С. 47–53. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3\(43\)-7](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3(43)-7)
7. Ганзюк С. М., Буднік Є. О. Цифрова трансформація податкової системи України. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2024. № 2(9). С. 104–110. URL: <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/319078>
8. Опанасюк Ю. А., Гончарова О. В. Цифровізація податкового адміністрування як складова трансформації системи державного управління. Міжнародна науково-практична конференція «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання». Сумський державний університет, 2024. С. 330–333. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/97894/1/Opanasiuk_tax_administration.pdf
9. Криворучко А. С., Сивицька І. Г. Аналіз сучасного стану тіньової економіки в Україні. Праці XXI Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці». 2021. С. 38–40. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1C4tXDi8YMq1grKDbKbNDFUhdODH4W>
10. Національні рахунки (ВВП). *Держстат України*. 2025. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/nr/nr_u.htm
11. Бюджет. *Державний веб-портал бюджету для громадян*. 2025. URL: <https://openbudget.gov.ua>

12. Е-сервіси. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/>
13. Дослідження витрат на дотримання податкового законодавства (податковий комплаєнс) у 2024 році. *Державна податкова служба України*. 2024. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/855790.html>
14. Tax compliance cost surveys : using data to design targeted reforms. World Bank Group. 2025. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/371871468295501537/Tax-compliance-cost-surveys-using-data-to-design-targeted-reforms>
15. П'ятницька Г. Т., Федулова І. В. Фінансова безпека країни та підприємства: визначення, взаємозв'язок і ризики забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. №7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8059>
16. Августин Р. Р. Теоретико-методологічні засади та прикладні інструменти державної політики системної детінізації економічних відносин в Україні: монографія. Тернопіль: Крок, ТНЕУ. 2017. 309 с.
17. Войцехівська С. Детінізація економіки як запорука фінансової безпеки держави. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-7>

References:

1. State Tax Service of Ukraine. (2025). *On approval of the mission and Strategic Plan of the State Tax Service of Ukraine for 2025-2030*. № 150. <https://tax.gov.ua/diyalnist-zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79393.html>
2. Vinnyk O. M. (2018). *Pravove zabezpechennia tsyfrovoi ekonomiky ta elektronnoho biznesu*. NDI pryvatnoho prava i pidpryemnytstva im. akad. F. H. Burchaka. <https://doi.org/10.32849/978-617-7087-72-3>
3. Khmyz M., Pietkov S., Mylianyk Z. ta in. (2023). Digitalization of the tax system and tax regulation as a tool to combat the shadow economy. *Path of Science*, 9(9), 1008–1014. <https://doi.org/10.22178/pos.96-13>
4. Chudak O. (2022). The impact of digitization on the administration of taxes and fees in Ukraine. *Law and innovation*, 2 (38), 71–77. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-9](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-9)
5. Tsiutsiak A., Tsiutsiak I., Tsiutsiak V. (2023). Digitalization of the tax system: current status, problems and prospects. *Galician Economic Bulletin*, 4(83), 48–55. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048
6. Kolisnyk A. S. (2023). Application of modern digital technologies in the field of taxation: foreign experience and prospects for Ukraine. *Law and innovation*, 3(43), 47–53. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3\(43\)-7](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3(43)-7)
7. Hanzjuk S. M., Budnik Ye. O. (2024). Digital transformation of the tax system of Ukraine. *Economic Bulletin of the Dnipro State Technical University*, 2(9), 104–110. <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/319078>
8. Opanasyuk Yu. A., Honcharova O. V. (2024). *Digitization of tax administration as a component of the transformation of the public administration system* [Conference report abstract]. International scientific and practical conference «Management paradigms of sustainable development and inclusive economic growth», Sumy State University. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/97894/1/Opanasiuk_tax_administration.pdf
9. Kryvoruchko A. S., Syvytska I. G. (2021). *Analysis of the current state of the shadow economy in Ukraine* [Conference report abstract]. Proceedings of the XXI All-Ukrainian scientific conference of students, postgraduates and young scientists «Problems of development of socio-economic systems in the national and global economy». <https://drive.google.com/drive/folders/1C4tXD8YMq1grKDbKBnDFUHdODHurc4W>
10. State Statistics Service of Ukraine. (2025). *National accounts (GDP)*. https://www.ukrstat.gov.ua/imf/arhiv/nr/nr_u.htm
11. State budget web portal for citizens. (2025). *Budget*. <https://openbudget.gov.ua/>
12. State Tax Service of Ukraine. (2025). *E-services*. <https://tax.gov.ua/>
13. State Tax Service of Ukraine. (2025). *Study of the costs of compliance with tax legislation (tax compliance) in 2024*. <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/855790.html>
14. World Bank Group. (2025). *Tax compliance cost surveys : using data to design targeted reforms*. <http://documents.worldbank.org/curated/en/371871468295501537/Tax-compliance-cost-surveys-using-data-to-design-targeted-reforms>
15. Pyatnytska G. T., Fedulova I. V. (2020). Financial security of the country and the enterprise: definition, relationship and security risks. *Efficient economy*, №7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8059>
16. Augustyn, R. R. (2017). *Teoretyko-metodolohichni zasady ta prykladni instrumenty derzhavnoi polityky systemnoi detinizatsii ekonomichnykh vidnosyn v Ukraini*. Krok, TNEU.
17. Voytsevivska, S. (2023). Detinization of the economy as a guarantee of the financial security of the state. *Economy and society*, №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-7>

